

RWS INFORMATIE

Participatieplan

Actualisatie Natura 2000-beheerplan IJsselmeergebied

Datum 28-4-2026
Versie Definitief D1.1

Colofon

Uitgegeven door	Rijkswaterstaat
Auteur	Sweco, Haskoning, Witteveen + Bos
Informatie	https://www.rwsnatura2000.nl/
Telefoon	0800-8002
E-mail	natura2000ijsselmeergebied@rws.nl
Datum	28-3-2026
Versie	D1.1

Inhoud

Begrippenlijst 4

1   Inleiding 6

2   Het project 9

2.1   Het beheerplanproces 9

2.2   Projectfasen en deelproducten tijdens de actualisatie (Wat gaan we doen?) 10

2.3   Rollen in het actualisatieproces (Wie doet wat?) 12

3   Waarom participatie? 14

3.1   Doelen en kader van participatie 14

3.2   Belang van participatie 15

3.3   Voor wie is de participatie? 15

3.4   Participatieniveaus 16

4   Participatie- en communicatieaanpak 18

4.1   Dialoogsessies 18

4.2   Het indienen van een zienswijze 20

4.3   Participatiemomenten 21

4.4   Communicatieaanpak 22

5   Meer informatie 23

Begrippenlijst

Begrip	Toelichting
Actualisatie	Het proces van bijwerken en aanpassen van een beheerplan om het actueel te maken.
Beheerplan	Een document met maatregelen en richtlijnen om de natuur in een bepaald gebied te beschermen en te verbeteren.
Belanghebbende	Een persoon, groep of organisatie die geraakt wordt door het beheerplan of er interesse in heeft. In dit participatieplan gebruiken we dit begrip breder dan in de Algemene wet bestuursrecht: ook andere betrokkenen die willen meedenken of meepraten vallen hieronder.
Bevoegde gezagen	Overheidsinstanties die verantwoordelijk zijn voor het nemen van besluiten en het vaststellen van het beheerplan binnen hun juridische bevoegdheid.
Communicatieplan	Een plan waarin de strategie en middelen worden beschreven voor het informeren en betrekken van belanghebbenden en de omgeving.
Handhavingsplan	Een plan waarin staat hoe de naleving van de richtlijnen uit het beheerplan en de relevante wettelijke kaders wordt gecontroleerd en gehandhaafd.
Ingenieursbureau	Een bedrijf dat technische en ecologische ondersteuning biedt bij het opstellen en uitvoeren van projecten.
Instemmen met	Het akkoord gaan met een specifiek onderdeel of maatregel binnen een plan. De betrokken instantie geeft toestemming voor de onderdelen waarvoor zij verantwoordelijk is, zonder dat zij het hele plan hoeft vast te stellen.
Mede vaststellen	Het formeel goedkeuren van een plan of document door meerdere bevoegde instanties samen. Elke betrokken instantie neemt een officieel besluit om het plan te aanvaarden, waardoor het pas definitief wordt.
Milieueffectrapportage (PlanMER)	Een onderzoek waarin staat welke effecten een plan kan hebben op de natuur, het milieu en de leefomgeving.
Monitoringsplan	Een plan waarin beschreven staat hoe de voortgang en effecten van het beheerplan worden gevolgd en gecontroleerd.
Natura 2000	Een netwerk van beschermde natuurgebieden in Europa, bedoeld om de biodiversiteit te behouden.
Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD)	Een document waarin staat welke onderwerpen onderzocht worden in het planMER en hoe diep dat onderzoek gaat.
Participatie	Het proces waarbij belanghebbenden worden betrokken en kunnen meedenken en meepraten over de ontwikkeling en uitvoering van een project.
Project	Een tijdelijke opdracht met een duidelijk doel, een geplande aanpak en een afgesproken eindresultaat. Het heeft een begin en een einde, en vaak een eigen budget en planning.

Projectteam	Een groep mensen die samen verantwoordelijk zijn voor het uitvoeren van een project. Ze hebben verschillende rollen en werken samen om het afgesproken doel te bereiken.
Reactienota	Een document waarin alle ontvangen zienswijzen worden gebundeld en beantwoord.
Toetsingskaders	Richtlijnen voor vergunningverleners bij het beoordelen en afgeven van vergunningen.
Uitvoeringsplan	Een plan dat de praktische stappen en activiteiten beschrijft die nodig zijn om het beheerplan uit te voeren.
Voorkeursalternatief (VKA)	Het alternatief dat de voorkeur krijgt na afweging van verschillende opties en dat verder uitgewerkt wordt in het beheerplan.
Voortouwnemer	De organisatie die een proces organiseert en aanstuurt.
Vrijstellingen	Activiteiten die onder bepaalde voorwaarden zijn vrijgesteld van het aanvragen van een vergunning.
Zienswijze	Een officiële reactie of mening van belanghebbenden op een document, zoals een ontwerpbeheerplan.

1 Inleiding

De Nederlandse natuur heeft het moeilijk. Dit geldt ook voor de natuur in het IJsselmeergebied. In het IJsselmeergebied liggen zes Natura 2000-gebieden: het IJsselmeer, Markermeer & IJmeer, Eemmeer & Gooimeer Zuidoever, Veluwerandmeren, Ketelmeer & Vossemeer en Zwarte Meer. Kenmerkend voor het IJsselmeergebied zijn de rust, de ruimte en het grote aantal verschillende plant- en diersoorten. Daarnaast vormt het een belangrijk onderdeel van internationale vogeltrekroutes.

Voor elk Natura 2000-gebied in Nederland is er een beheerplan. In dit plan staat beschreven wat er nodig is om de natuur te beschermen en te verbeteren. Het gaat bijvoorbeeld over leefgebieden en planten en dieren die in het gebied voorkomen. Aan een groot aantal soorten zijn Natura 2000-doelen gekoppeld. Het Natura 2000-beheerplan IJsselmeergebied gaat over alle zes genoemde Natura 2000-gebieden.

In het IJsselmeergebied zijn het Rijk en de provincies gezamenlijk verantwoordelijk voor het opstellen van het Natura 2000-beheerplan. Het Rijk en de provincies maken deze plannen met input van natuurorganisaties, gebruikers, beheerders en andere betrokkenen. In de periode 2025-2030 wordt het beheerplan voor het IJsselmeergebied geactualiseerd. Voor een optimale actualisatie is het van belang dat afstemming plaatsvindt met alle betrokken partijen. Regels voor de samenwerking zijn erop gericht de natuurdoelen te bereiken en andere activiteiten in het IJsselmeergebied goed met de natuur samen te laten gaan.

Het beheerplan voor het IJsselmeergebied wordt opgesteld door Rijkswaterstaat als “voortouwnemer”, samen met de provincies en de betrokken ministeries. Deze partijen (zie paragraaf 2.3) zijn nauw betrokken bij alle stappen en documenten in het proces.

Waarom participatie essentieel is

Participatie is een essentieel onderdeel van zorgvuldig beleid en duurzame besluitvorming. Door belanghebbenden, inwoners en partners vanaf het begin te betrekken, vergroten we niet alleen de kwaliteit van het proces, maar ook de kwaliteit en uitvoerbaarheid van de uitkomsten.

Betere plannen door bredere kennis en perspectieven

Inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties beschikken over ervaringskennis, lokale inzichten en praktische expertise die wij als projectteam niet altijd volledig hebben. Door hen vroegtijdig te betrekken, ontstaat een rijker beeld van de opgave. Dit leidt tot realistischere oplossingen, minder blinde vlekken en plannen die beter aansluiten op de praktijk.

Foto: Paul van Veen

Kuifeend

De kuifeend is een kleine eend. Het mannetje is zwart-wit en heeft een opvallende kuif en gele ogen. Het vrouwtje is bruinzwart en heeft ook gele ogen. De kuifeend duikt onder water om voedsel te zoeken, vooral mosselen en andere bodemdieren.

Het IJsselmeergebied is belangrijk voor kuifeenden in de winter. Van augustus tot maart verblijven hier soms tienduizenden vogels. De kuifeenden die in Nederland overwinteren, komen vooral uit Oost-Europa en Scandinavië. Ongeveer 20 tot 25 procent van alle kuifeenden die deze route gebruiken, overwintert in Nederland.

Foto: Jelger Herder

Grote modderkruiper

De grote modderkruiper is een langgerekte vis met een bijna rond lichaam. De staart is iets plat aan de zijkanten. De rug is donkerbruin tot roodbruin en langs de gele tot oranje flanken lopen donkere vlekken. Rond de bek zitten tien tastdraden. De vis kan tot ongeveer 30 centimeter lang worden.

De grote modderkruiper leeft in ondiep water met een dikke modderlaag en veel waterplanten. Hij is vooral 's nachts actief en eet wormen, kleine kreeftjes en insectenlarven. Als het water droogvalt, kan hij zich tijdelijk ingraven in de modder en zo overleven.

Foto: Jelger Herder

Meervleermuis

De meervleermuis is een vrij grote vleermuis met lange en brede vleugels. De rug is bruin en de buik is wit tot lichtgrijs. De snuit is bruin en heeft duidelijke bultjes. De oren zijn vrij lang.

De meervleermuis jaagt boven grote wateren, zoals rivieren, kanalen en meren. Het IJsselmeergebied is daarom een goede plek voor deze soort. Hij eet vooral insecten die op of net boven het water leven, zoals muggen en nachtvinders. Deze vangt hij met zijn achterpoten of met een huid tussen de poten en de staart.

Meervleermuizen leven vaak in gebouwen, zoals kerkzolders en spouwmuren. Groepen met jonge dieren kunnen bestaan uit enkele tientallen tot enkele honderden vrouwtjes. In de winter verblijft de meervleermuis in rustige plekken, zoals bunkers, forten en oude steenfabrieken. Van veel meervleermuizen in Nederland is het niet bekend waar zij de winter doorbrengen.

Foto: Marcel van den Berg

Kranswieren

Kranswieren zijn grote, vertakte algen met fijne bladeren. Ze groeien in helder en schoon water met weinig voedingsstoffen en een zandige bodem. Ze vermeerderen zich snel via knolletjes en sporen. De sporen kunnen lang overleven en worden onder andere verspreid door vogels. Dichte kranzwierelden bedekken de bodem, houden slib vast en nemen veel voedingsstoffen op. Zo zorgen ze voor helder water. Kranzwieren zijn echter gevoelig voor voedselrijk en troebel water.

In ondiepe delen van het IJsselmeergebied komen grote kranzwierelden voor, die tot de grootste van Europa behoren. Ook is Nederland rijk aan soorten: ongeveer de helft van alle Europese kranzwiersoorten komt hier voor. Daarom is Nederland erg belangrijk voor kranzwieren.

Figuur 1 | Voorbeelden van planten en diersoorten die in het IJsselmeergebied leven

Meer draagvlak en vertrouwen

Wanneer mensen zich gehoord voelen en invloed ervaren, groeit het vertrouwen in het proces en in de uiteindelijke besluiten. Participatie vergroot het gevoel van eigenaarschap: het plan wordt niet “van bovenaf opgelegd”, maar gezamenlijk ontwikkeld. Dat vermindert weerstand en vergroot de kans op succesvolle uitvoering.

Transparantie en zorgvuldigheid

Participatie maakt het besluitvormingsproces inzichtelijk. Door vooraf duidelijk te maken wie wanneer en hoe kan meedenken, creëren we heldere verwachtingen. Dit voorkomt teleurstellingen, misverstanden en discussies achteraf over de mate van invloed.

Voldoen aan wettelijke en maatschappelijke verwachtingen

Wet- en regelgeving, zoals de Omgevingswet, benadrukt het belang van participatie bij ruimtelijke en maatschappelijke ontwikkelingen. Maar ook los van wettelijke kaders verwacht de samenleving een open overheid die actief het gesprek aangaat.

Huidige stand van zaken

De Natura 2000-gebieden zijn aangewezen in 2009. Daarna is er een Natura-2000 beheerplan voor het IJsselmeergebied gemaakt, dat geldig was van 2017 tot en met maart 2024. Op 11 maart 2024 is de looptijd van het beheerplan eenmalig met zes jaar verlengd tot 11 maart 2030. Daarom moet er een geactualiseerd beheerplan opgesteld worden voor de periode van 2030 tot en met 2036. Rijkswaterstaat heeft eind 2025 voor de zes Natura 2000-gebieden een ecologische evaluatie laten uitvoeren van het lopende beheerplan. Voor ieder gebied is deze te vinden op de Natura 2000-website van Rijkswaterstaat ([Documenten | Natura 2000 Rijkswaterstaat](#)). De evaluaties geven inzicht in de staat van de Natura 2000-doelen. Ze bieden een analyse van de succes- en faalfactoren en geven aanbevelingen voor het volgende beheerplan.

Leeswijzer

Hoofdstuk 1 is een inleiding op het participatieplan en beschrijft kort wat de huidige stand van zaken is van het project. In hoofdstuk 2 staat een toelichting op de projectstappen en de rolverdeling. Hoofdstuk 3 beschrijft wat het doel en het belang van de participatie. In hoofdstuk 4 staan de verschillende participatieactiviteiten beschreven en de wijze waarop wij (Rijkswaterstaat als voortouwnemer) mensen betrekken bij het opstellen van het nieuwe beheerplan. Hoofdstuk 5 sluit af met waar u meer informatie vindt over het project en de procedure.

2 Het project

In dit hoofdstuk leggen wij uit welke stappen worden doorlopen bij het actualiseren van het beheerplan en welke producten daarbij horen. Daarnaast beschrijven wij welke partijen wij betrekken en welke rollen zij hebben.

2.1 Het beheerplanproces

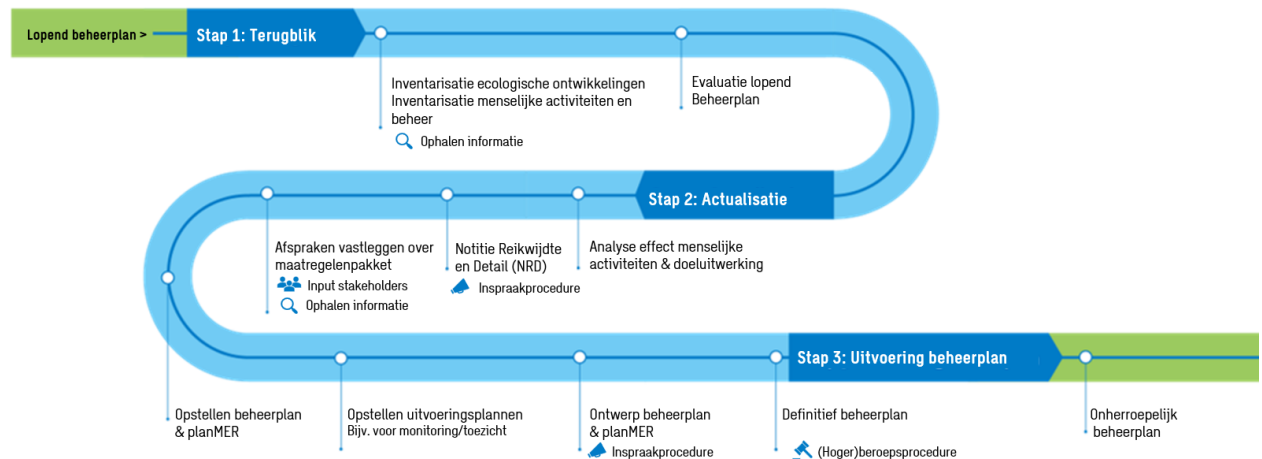
Het beheerplanproces bestaat uit drie opeenvolgende stappen, zoals weergegeven in Figuur 2. In **stap 1** is een ecologische evaluatie opgesteld. Deze stap is inmiddels afgerond.

Stap 2 betreft de actualisatie van het beheerplan. In deze stap zitten we nu. Het duurt van eind 2025 tot begin 2030. Er is een projectteam samengesteld dat het werk uitvoert in vijf fasen. Wat we in de actualisatie gaan doen, wordt beschreven in paragraaf 2.2.

In **stap 3** wordt het vastgestelde beheerplan uitgevoerd. Deze stap maakt onderdeel uit van het totale beheerplanproces en is in figuur 2 opgenomen om het volledige verloop van het proces te tonen.

Figuur 2 geeft daarmee een totaaloverzicht van het beheerplanproces. Stap 2 wordt in dit document verder uitgewerkt.

Proces in vogelvlucht

Figuur 2 | Processtappen voor de actualisatie van het beheerplan IJsselmeergebied

2.2 Projectfasen en deelproducten tijdens de actualisatie (Wat gaan we doen?)

Stap 2, de actualisatie, bestaat uit vijf fasen. Hieronder lichten we deze fasen toe en beschrijven we welke producten en activiteiten behoren tot het opstellen van de actualisatie van het beheerplan.

Fase 1: Opstarten (2025)

Rijkswaterstaat start het project op; hij maakt een planning, maakt kennis met de bevoegde gezagen en terreinbeherende organisaties in de gebieden, stelt een stakeholderanalyse op en bestudeert de ecologische evaluatie. Deze fase is inmiddels afgerond.

Fase 2: Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) en Doeluitwerking (2026 - 2027)

Het project stelt een **Notitie Reikwijdte en Detailniveau** (NRD) op. Dit document beschrijft welke onderwerpen (reikwijdte) in de **milieueffectrapportage** (planMER) worden onderzocht, hoe diep het onderzoek gaat (detailniveau), en welke alternatieven worden onderzocht.

Namens de Minister van Infrastructuur en Waterstaat (IenW) legt Rijkswaterstaat de Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) ter inzage. Tijdens deze terinzagelegging kan iedereen een zienswijze indienen en reageren op de voorgestelde reikwijdte, diepgang en het beoordelingskader van het milieueffectonderzoek. Gelijktijdig met de NRD wordt ook het participatieplan als achtergronddocument ter inzage gelegd. Ook hierop kan worden gereageerd. De indieners worden geïnformeerd over de wijze waarop hun zienswijze of reactie wordt betrokken bij het planMER of het participatietraject voor de actualisatie van het Natura 2000-beheerplan IJsselmeergebied. Alle ingediende zienswijzen op de NRD worden gebundeld in een **reactienota**. In deze nota wordt beschreven welke reacties zijn ontvangen en hoe hiermee wordt omgegaan. De reacties op het participatieplan worden apart beantwoord in de *Nota reacties op het participatieplan*.

Vervolgens stelt het projectteam een rapport op over de doelen. Deze **doeluitwerking** beschrijft de huidige staat van de natuurgebieden. Daarbij gaat de doeluitwerking in op hoe het gaat met Natura-2000 instandhoudingsdoelstellingen. Deze stap maakt ook de knelpunten en oplossingsrichtingen voor het behalen van deze doelen duidelijk. Daarmee wordt duidelijk welke opgave er is om de doelen te behalen.

Fase 3: Maatregelen, vrijstellingen, toetsingskaders & planMER (2026 –2028)

Deze fase start met het in beeld brengen van **maatregelen** die bijdragen aan het halen van de doelen voor de gebieden. Het gaat bijvoorbeeld om maatregelen gericht op beheer en inrichting van de gebieden, of om maatregelen gericht op de zonering van gebruik. De maatregelen worden gebundeld in maatregelpakketten. Er worden waarschijnlijk meerdere maatregelpakketten opgesteld.

Parallel aan het uitwerken van de maatregelen lopen de **vrijstellingen**. In het beheerplan kunnen in sommige gevallen vrijstellingen opgenomen worden van de vergunningplicht voor Natura 2000-activiteiten. In fase 3 wordt beoordeeld welke vrijstellingen in het nieuwe beheerplan opgenomen kunnen worden. Dit gebeurt in afstemming met de bevoegde gezagen voor de vergunningverlening (provincies en LVVN). Aan het opnemen van een vrijstelling zijn strikte eisen verbonden. Zo mag een activiteit alleen vrijgesteld worden als significant negatieve effecten op de Natura 2000 doelstellingen met zekerheid uit te sluiten zijn. Aan een vrijstelling kunnen ook voorwaarden verbonden worden.

In het beheerplan kunnen ook **toetsingskaders voor de vergunningverlening** opgenomen worden. Indien hiervoor gekozen wordt, dan stellen we deze in fase 3 op.

Figuur 3 | Bruine kiekendief
Foto: Paul van Veen

Het projectteam onderzoekt de maatregelpakketten met een **milieueffectrapportage** (planMER). In dit rapport staat welke effecten de maatregelen hebben. Het gaat daarbij zowel om de vraag in hoeverre de maatregelen helpen om de natuurdoelen te bereiken. Ook onderzoekt de planMER andere milieueffecten, zoals gevolgen voor waterkwaliteit, bodem, geluid, landschap, natuur en klimaat. Daarnaast gaat de planMER in op de sociaal-economische effecten, zoals de gevolgen voor mensen, werk, bedrijven en de leefomgeving. Het planMER laat zien welke positieve en negatieve effecten de maatregelen hebben. Deze informatie is belangrijk voor de keuze van het uiteindelijke maatregelpakket voor het nieuwe beheerplan. Die keuze wordt aan het eind van fase 3 gemaakt.

Fase 4: Ontwerpbeheerplan (2028 - 2029)

In fase 4 werkt het projectteam het maatregelpakket uit in het **ontwerpbeheerplan**. In het beheerplan staan de maatregelen en vrijstellingen die onderdeel zijn van het **Voorkeursalternatief** (VKA). Als achtergronddocumenten bij het beheerplan stelt het projectteam een monitoringsplan, uitvoeringsplan, handavingsplan en communicatieplan op.

Na instemming van medebevoegde gezagen legt Rijkswaterstaat namens de minister van IenW het ontwerpbeheerplan en het planMER **ter inzage**. Iedereen kan in deze periode reageren en een zienswijze indienen. Het projectteam beantwoordt alle zienswijzen in een Reactienota.

Fase 5: Vaststelling Definitief Natura 2000-beheerplan (2029 – maart 2030)

Het projectteam beoordeelt de zienswijzen en past het beheerplan en het planMER eventueel aan op basis van de ingediende zienswijzen. Tevens wordt een reactie gegeven hoe en waarom reacties wel of niet zijn verwerkt. Vervolgens wordt het **definitieve beheerplan** en **planMER** vastgesteld door de bevoegde gezagen. De mede-bevoegde instanties waarvan vrijstellingen zijn opgenomen, of waarvan het grondgebied wordt geraakt, stellen het beheerplan mede vast en stemmen in met de maatregelen waarvoor zij verantwoordelijk zijn.

Na vaststelling treedt het nieuwe beheerplan in werking en start de uitvoering. Na vaststelling door de bevoegde instanties kunnen **belanghebbenden** nog beroep instellen.

2.3 Rollen in het actualisatieproces (Wie doet wat?)

Er zijn veel verschillende belanghebbenden en betrokkenen die met de actualisatie van het beheerplan te maken hebben. De verschillende partijen zijn in categorieën onderverdeeld (zie Figuur 4).

Schrijvers van het beheerplan

Het ministerie van IenW is de voortouwnemer van dit beheerplan en heeft dit gedelegeerd aan Rijkswaterstaat namens de minister. Rijkswaterstaat stelt in afstemming met de bevoegde gezagen het beheerplan op. Sweco, Witteveen & Bos en Haskoning zijn ingenieursbureaus die in opdracht van RWS helpen met het opstellen van het Natura 2000-beheerplan.

Bevoegde gezagen (beslissers)

De bevoegde gezagen zijn de minister van Infrastructuur en Waterstaat (IenW), de minister van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur (LVVN), de minister van Defensie en de provincies Noord-Holland, Utrecht, Flevoland, Gelderland, Overijssel en Fryslân. De bevoegde gezagen stellen het beheerplan gezamenlijk vast. Zij besluiten elk over het deel van het gebied waarvoor zij verantwoordelijk zijn:

- De minister van IenW stelt het beheerplan vast voor de onderdelen van de Natura 2000-gebieden die vallen binnen de rijkswateren. Met "rijkswateren" worden de oppervlaktewateren bedoeld die in beheer zijn bij het Rijk.;
- De provincies stellen het beheerplan vast voor de onderdelen van de Natura 2000-gebieden die buiten de rijkswateren vallen, maar binnen de betreffende provinciegrens;
- De minister van Defensie stelt het beheerplan vast voor de delen van het gebied die voor militaire doeleinden worden gebruikt;
- De provincies en de minister van LVVN stellen het beheerplan vast voor de onderdelen waarin vrijstellingen van de vergunningplicht zijn opgenomen. Dit doen zij vanuit hun rol als bevoegd gezag voor de vergunningverlening voor Natura 2000-activiteiten;
- Daarnaast moeten alle bevoegde gezagen instemmen met het beheerplan in het geval zij (mede) verantwoordelijk zijn voor maatregelen die daarin zijn opgenomen.

Rijkswaterstaat is, namens de minister van IenW, de voortouwnemer. Dat betekent dat Rijkswaterstaat het proces organiseert, de samenwerking vormgeeft en het contact met de omgeving onderhoudt. De voortouwnemer neemt geen besluiten voor andere bevoegde gezagen. Elk bevoegd gezag blijft verantwoordelijk voor zijn eigen besluiten.

Terreinbeherende organisaties en toezicht & handhaving

De terreinbeherende organisaties, zoals Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten en It Fryske Gea, en handhavingsorganisaties hebben een grote rol in het uitvoeren van de Natura 2000-beheerplannen. Zij hebben veel ervaring en kennis van de Natura 2000-gebieden. Daarom worden zij nauw betrokken bij het opstellen van het Natura 2000-beheerplan en de verschillende deelproducten.

Betrokken partijen

Er zijn veel verschillende partijen die een belang hebben in het gebied. Hierbij kan gedacht worden aan recreatiepartijen, agrarische organisaties, natuurorganisaties, visserij, industrie, gemeenten, waterschappen, organisaties voor jacht- en schadebestrijding en omwonenden (er zit geen orde van belang in de opsomming). Het is belangrijk dat alle partijen hun kennis over de gebieden kunnen inbrengen en hun belangen en wensen aan het projectteam kunnen overbrengen. In hoofdstuk 4 staat beschreven op welke momenten en op welke manier deze partijen worden betrokken.

Figuur 4 | Onderverdeling van verschillende soorten belanghebbenden en betrokkenen

3 Waarom participatie?

Dit hoofdstuk behandelt het doel van de participatie in dit project, waarom participatie belangrijk is en waarom we specifieke partijen bij het project willen betrekken.

3.1 Doelen en kader van participatie

Het doel van het participatieproces is om **betrokkenheid, begrip** en **acceptatie** voor het nieuwe beheerplan te vergroten. De Natura 2000-doelen staan hierbij centraal. Het participatieproces zorgt ervoor dat het beheerplan aansluit bij zowel de ecologische opgaven als de belangen in het gebied.

- **Actieve betrokkenheid:** partijen in de omgeving willen meedoen en leveren hun kennis, ervaringen en belangen aan;
- **Begrip:** de omgeving begrijpt waarom Rijkswaterstaat samen met de bevoegde gezagen maatregelen moet nemen om de Natura 2000-doelen te halen;
- **Acceptatie:** de omgeving begrijpt waarom voor bepaalde maatregelen wordt gekozen. Ook wanneer belangen verschillen, worden keuzes geaccepteerd en worden eventuele tegenstrijdige belangen via het formele proces besproken.

We willen weten wat belangrijk is voor iedereen

Rijkswaterstaat vindt het belangrijk om te weten wat er leeft bij gebruikers, omwonenden, bedrijven, organisaties, provincies en gemeenten in en rondom het gebied. Daarom zoeken we in een vroeg stadium contact met deze partijen. We luisteren naar hun belangen, ideeën en plannen. Zo brengen we samen in kaart wat de belangrijkste onderwerpen, kansen en knelpunten zijn. Deze inbreng kan het beheerplan verrijken.

We zijn open over de keuzes en het proces

Rijkswaterstaat deelt actief informatie over het proces om te komen tot een nieuw beheerplan en laten zien hoe keuzes worden gemaakt. Daarbij leggen we uit welke afwegingen horen bij het bereiken van de Natura 2000-doelen en hoe we rekening houden met de belangen van de omgeving. We schrijven de wensen van partijen op en beoordelen of en hoe deze kunnen worden meegenomen. Niet alle wensen kunnen worden overgenomen: de keuzes moeten passen binnen de wettelijke kaders, de Natura 2000-doelen en de verantwoordelijkheden van de bevoegde gezagen. Participatie biedt ruimte om mee te denken en invloed uit te oefenen, maar is geen besluitvorming. We koppelen daarom altijd terug welke wensen wel of niet worden opgenomen, en waarom.

Duidelijk verhaal en heldere aanspreekpunten

Rijkswaterstaat wil dat het voor iedereen duidelijk is wie wij zijn, wat we doen en waarom. Iedereen kan ons bereiken met vragen, zorgen of ideeën. Rijkswaterstaat is het aanspreekpunt voor inhoudelijke vragen over het project en voor vragen over het proces en de besluitvorming.

Participatie die past bij het moment en de behoefte

Elk project en elke omgeving is anders. Daarom kijken we goed welke vorm van participatie past bij de fase van het project en bij de wensen van de mensen en organisaties in de omgeving. Bijvoorbeeld: een gemeente heeft vaak andere vragen dan een bewoner. We passen onze aanpak daarop aan.

Ook houden we rekening met de voorkeuren van omgevingspartijen: hoe, waarover en wanneer zij willen worden geïnformeerd.

3.2

Belang van participatie

Natura 2000-gebieden zijn speciaal omdat ze kwetsbare natuur beschermen, maar deze gebieden liggen soms in een omgeving waar mensen wonen, werken en recreëren. Door samen met gebruikers, omwonenden, organisaties, bedrijven en overheden in gesprek te gaan, krijgen we een goed beeld van alle belangen en zorgen in het gebied.

Tijdens de participatiemomenten (zie hoofdstuk 4) verzamelen wij ideeën en aandachtspunten over het beschermen van de natuur en signalen over knelpunten die partijen ervaren. Ook helpt participatie om draagvlak te krijgen voor de afspraken die we maken.

Zo zorgen we ervoor dat de instandhoudingsdoelstellingen gehaald worden.

Thema's of vraagstukken waarover betrokkenen partijen kunnen meedenken zijn:

- Informatie en gegevens: Heeft u kennis of data over het gebied die belangrijk kunnen zijn voor het beheerplan?
- Uw ervaringen in het gebied: Wat heeft u in de afgelopen jaren zien veranderen? Zijn er nieuwe activiteiten die u opvallen?
- Maatregelen: Mist u bepaalde maatregelen in onze voorstellen? Zijn er ideeën voor verbeteringen?
- Belangen: Wat is voor u belangrijk in het gebied? Waar liggen uw zorgen of wensen?

Deze en andere onderwerpen kunnen in de gesprekken aan bod komen. We gaan met u in gesprek om uw ervaringen te delen als het participatieproces verder gaat. Zo zorgen we er samen voor dat het beheerplan goed aansluit bij zowel de natuur als de mensen in het gebied.

Maatregelen die nodig zijn om de instandhoudingsdoelstellingen te behalen, kunnen gevolgen hebben voor het gebruik van het gebied. Tijdens het participatieproces wordt daarom ook gesproken over mogelijke knelpunten, de impact van maatregelen en mogelijke oplossingsrichtingen. Door dit vroegtijdig met elkaar te verkennen, ontstaat een realistisch beeld van waar belangen kunnen schuren en hoe hiermee zorgvuldig kan worden omgegaan.

3.3

Voor wie is de participatie?

De participatie tijdens dit beheerplan proces is voor iedereen. Er zijn veel redenen waarom het waardevol en belangrijk is om deel te nemen aan de participatie. Onderstaand is voor een aantal type partijen beschreven waarom wij hun betrokkenheid, advies of feedback op de actualisatie belangrijk vinden. Deze partijen nemen deel aan het participatieproces, maar hebben geen formele rol in de besluitvorming zoals beschreven in hoofdstuk 2.

Natuurorganisaties

Deze partijen beschikken over uitgebreide kennis van soorten en habitattypen. Hun inbreng helpt om maatregelen goed af te stemmen op natuurherstel en de praktische uitvoerbaarheid daarvan.

Overheden en uitvoeringsorganisaties

Dit betreft onder andere gemeenten, waterschappen en handhavingsorganisaties. Zij brengen beleidsmatige en technische kennis in over waterbeheer, ruimtelijke ontwikkelingen, toezicht en lokale omstandigheden. Deze kennis is nodig om maatregelen goed af te stemmen op bestaande regelgeving en uitvoeringspraktijk.

Economische gebruikers van het gebied

Hieronder vallen sectoren zoals visserij, agrarische bedrijven, zandwinning en recreatieondernemers. Deze partijen kunnen aangeven welke activiteiten in het gebied plaatsvinden en wat deze betekenen voor hun bedrijfsvoering. Hun ervaringen helpen om de mogelijke effecten van maatregelen op het gebruik van het gebied zorgvuldig in beeld te brengen.

Bewoners en maatschappelijke organisaties

Omwonenden en andere maatschappelijke partijen beschikken over lokale kennis en ervaringen. Zij kunnen signalen geven over veranderingen in het gebied, zorgen delen en aandachtspunten aandragen voor de leefomgeving. Deze inbreng is belangrijk om het beheerplan goed te laten aansluiten bij de omgeving.

3.4

Participatieniveaus

Tijdens het beheerplanproces werken we met verschillende niveaus van participatie. Deze niveaus geven aan op welke manier en in welke mate betrokkenen kunnen meedenken en meepraten over het beheer van het Natura 2000-gebied.

Informeren

Bij informeren zorgen we ervoor dat betrokkenen tijdig en duidelijk worden geïnformeerd over het proces, de Natura 2000-doelen en de voorgestelde maatregelen. Het doel is om inzicht te geven in de opgaven en de afwegingen die worden gemaakt.

Raadplegen

Bij raadplegen vragen we betrokkenen om hun kennis, ervaringen, zorgen en aandachtspunten te delen. Deze inbreng gebruiken we om effecten van maatregelen beter te begrijpen en om aandachtspunten vroegtijdig te signaleren. Raadplegen betekent dat ideeën worden meegewogen, maar geen directe besluitvorming opleveren.

Adviseren

Bij adviseren denken betrokkenen actief mee over mogelijke maatregelen en oplossingsrichtingen. Adviezen leveren een inhoudelijke bijdrage aan het beheerplan en worden meegenomen in de afwegingen die het bevoegd gezag maakt.

Coproduceren

Bij coproduceren werken betrokkenen en het projectteam gezamenlijk aan de inhoudelijke uitwerking van onderdelen van het beheerplan, zoals het verkennen van maatregelen of het uitwerken van oplossingsrichtingen. Coproduceren richt zich op het samenbrengen van kennis en expertise. De uiteindelijke besluitvorming blijft bij het bevoegd gezag.

De verschillende participatieniveaus sluiten aan bij de kennis, ervaring en rol van de betrokken partijen. Niet iedereen heeft dezelfde rol of invloed. De uiteindelijke besluiten worden genomen door het bevoegd gezag. Daarbij wordt zorgvuldig afgewogen hoe de inbreng uit de participatie is meegenomen.

De manier waarop deze participatieniveaus worden toegepast, verschilt per partij, per onderwerp en per fase van het beheerplanproces. De gekozen participatievormen en -momenten worden nader toegelicht in hoofdstuk 4. Participatie biedt de mogelijkheid om kennis, ervaringen en belangen in te brengen en invloed uit te oefenen op de inhoud van het beheerplan. De formele besluitvorming en vaststelling van het beheerplan ligt bij de bevoegde gezagen. Via het indienen van een zienswijze kan iedereen formeel reageren op het ontwerpbeheerplan.

Figuur 5 | Wulp
Foto: Paul van Veen

4 Participatie- en communicatieaanpak

Dit hoofdstuk behandelt de participatievormen en -momenten.

4.1 Dialoogsessies

Bij het opstellen van het beheerplan vinden we het belangrijk om goed in gesprek te gaan met mensen en organisaties uit het gebied. Daarom organiseren we verschillende soorten dialoogsessies. Tijdens deze bijeenkomsten wisselen we informatie uit, bespreken we aandachtspunten en verzamelen we kennis die nodig is om het beheerplan te verbeteren.

Elke sessie heeft een eigen doel en vorm. Soms spreken we met experts, soms met partijen uit één sector, soms met een brede groep betrokkenen. Ook zijn er momenten waarop we informatie geven en vragen beantwoorden. De uitkomsten van al deze sessies helpen ons om een beheerplan te maken dat goed onderbouwd is en aansluit bij wat er in het gebied speelt. De gekozen participatievormen sluiten aan bij de participatieniveaus zoals beschreven in paragraaf 3.4. In de tabel hieronder staat een overzicht van de verschillende soorten dialoogsessies en wat er in die bijeenkomsten gebeurt.

Figuur 6 | Impressie van een werksessie

Tabel 1: Soorten dialoogsessies

Soort bijeenkomst	Toelichting
Werksessies met experts (coproduceren)	Tijdens deze sessies praten deskundigen met elkaar over bijvoorbeeld natuurbeheer of handhaving. Wat gebeurt hier? • experts delen hun kennis; • we bespreken wat nodig is om de instandhoudingsdoelen te behalen; • we kijken welke oplossingen en bijbehorende maatregelen haalbaar zijn. De uitkomsten gebruiken we om het beheerplan inhoudelijk sterker te maken.

Gebiedstafels (adviseren)	De gebiedstafel is een brede bijeenkomst met verschillende partijen, zoals natuurorganisaties, belangenverenigingen of gemeenten uit een deelgebied (IJsselmeer, Markermeer/IJmeer of Randmeren). De gebiedstafel heeft een adviserend karakter; besluitvorming vindt plaats door het bevoegd gezag. Wat gebeurt hier? • we bespreken de belangrijkste onderwerpen voor het (deel)gebied; • we verrijken de tussenresultaten met kennis uit het gebied; • we horen welke ideeën, zorgen en wensen er zijn; • we delen informatie over de voortgang van het beheerplan. De uitkomsten gebruiken we om het beheerplan inhoudelijk sterker te maken.
Thematafels (adviseren)	Bij thematafels zitten partijen uit dezelfde sector bij elkaar, zoals recreatieondernemers of visserij. Wat gebeurt hier? • we bespreken onderwerpen die specifiek voor deze groep belangrijk zijn; • we zoeken samen naar oplossingen voor knelpunten; • we kijken hoe deze sector kan bijdragen aan de bescherming en verbetering van het natura 2000-gebied. Hierdoor krijgen we gerichte en praktische ideeën. De uitkomsten gebruiken we om het beheerplan inhoudelijk sterker te maken.
Informeel informatiebijeenkomsten (raadplegen/informereren)	Deze bijeenkomsten hebben vooral een informeel karakter, met ruimte om signalen en aandachtspunten uit de omgeving op te halen. Wat gebeurt hier? • het projectteam legt het beheerplanproces stap voor stap uit; • er wordt toegelicht welke keuzes worden onderzocht en waarom; • aanwezigen kunnen vragen stellen en aandachtspunten of zorgen meegeven. Deze bijeenkomsten helpen om het beheerplan duidelijk uit te leggen en om vroegtijdig signalen uit de omgeving op te halen.
Formele informatiebijeenkomsten (informereren)	Tijdens de terinzagelegging van de Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) en later van het ontwerpbeheerplan en het planMER worden formele informatiebijeenkomsten georganiseerd. Wat gebeurt hier? • het projectteam licht de formele documenten toe; • aanwezigen kunnen vragen stellen over de inhoud en procedure; • er wordt uitgelegd hoe en wanneer zienswijzen kunnen worden ingediend. Deze bijeenkomsten maken onderdeel uit van de formele procedure en hebben een juridische status.

Eén op één gesprekken (het participatieniveau hangt af van het doel van het gesprek en de fase van het proces)	Soms is een persoonlijk gesprek beter passend. Wat gebeurt hier? • we spreken individueel met bijvoorbeeld bewoners, ondernemers, overheidsinstanties, natuurorganisaties of recreatiepartijen; • iedereen kan rustig zijn of haar situatie, zorgen of ideeën uitleggen; • wij leggen uit wat deze zorgen of ideeën betekenen voor het beheerplan. De uitkomsten gebruiken we om het beheerplan inhoudelijk sterker te maken.

Afhankelijk van de fase van het project zetten we een combinatie van deze vormen in om kennis op te halen, aandachtspunten te bespreken en vragen te beantwoorden.

Van elke bijeenkomst maken we een verslag. Dit verslag sturen we na afloop naar alle deelnemers. In de eerstvolgende bijeenkomst geven we een overzicht van alle ontvangen inbreng en lichten we toe wat we met deze input hebben gedaan. In hoofdstuk 5 staat uitgebreider beschreven hoe we met de inbreng omgaan.

4.2

Het indienen van een zienswijze

Naast deze gesprekken en bijeenkomsten zijn er ook momenten waarop iedereen formeel kan reageren op de plannen. Dat gebeurt via het indienen van een zienswijze. Zienswijzen zijn een officieel onderdeel van de procedure. Alle reacties worden zorgvuldig bekeken en meegewogen voordat het beheerplan definitief wordt gemaakt. Na vaststelling van het beheerplan bestaat de mogelijkheid om beroep in te stellen. Hieronder wordt het indienen van een zienswijze verder toegelicht.

Tijdens het beheerplanproces zijn er vier momenten waarop formele documenten worden gepubliceerd.

1. Voorjaar 2026 – Ontwerp Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD)

De volgende documenten worden gepubliceerd en ter inzage worden gelegd:

- de concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau;
- het participatieplan (als achtergronddocument)

Iedereen kan een zienswijze indienen op de concept NRD en een reactie geven op het participatieplan via het Platform Participatie.

2. Voorzien najaar 2026 – Definitief Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD)

- de reactienota met beantwoording van de ingediende zienswijzen op de NRD;
- een eventueel aangepaste NRD (indien de zienswijzen daartoe aanleiding geven).

3. Voorzien najaar 2028 – Ontwerpbeheerplan en planMER

De volgende documenten worden gepubliceerd en ter inzage worden gelegd:

- het ontwerpbeheerplan 2030–2036;
- het planMER;
- het monitoringsplan, uitvoeringsplan, handhavingsplan en communicatieplan (als achtergronddocumenten)

Iedereen kan een zienswijze indienen op het ontwerpbeheerplan en het planMER en reageren op de achtergronddocumenten via het Platform Participatie.

4. Voorzien najaar 2029 – Definitief beheerplan

De volgende documenten worden gepubliceerd:

- de reactienota met beantwoording van de zienswijzen op het ontwerpbeheerplan;
- het definitieve beheerplan 2030-2036 (na verwerking van zienswijzen).

Tegen het definitieve beheerplan kan beroep worden ingesteld. Er kunnen geen zienswijzen meer worden ingediend.

Hoe een zienswijze kan worden ingediend

Tijdens de terinzagelegging kunnen zienswijzen worden ingediend via Platform Participatie. Op dit platform staat:

- de volledige set documenten die ter inzage ligt;
- een toelichting op de procedure;
- een digitaal formulier om een zienswijze in te dienen.

Zienswijzen kunnen schriftelijk, digitaal of mondeling worden ingediend, conform de aanwijzingen op het platform.

Hoe publicatie bekend wordt gemaakt

De terinzagelegging wordt bekendgemaakt via:

- Platform Participatie;
- de Staatscourant;
- de websites van Rijkswaterstaat en de betrokken provincies.

In de bekendmaking staat waar de documenten te vinden zijn, hoe lang de inzage termijn duurt en op welke manieren een zienswijze kan worden ingediend.

4.3

Participatiemomenten

In de verschillende fases worden documenten opgesteld die dienen als bouwstenen voor het beheerplan 2030–2036, zoals doelen, maatregelen, vrijstellingen en toetsingskaders. Bij het opstellen van deze documenten gebruiken we verschillende vormen van de genoemde dialoogsessies uit paragraaf 4.1.

De Notitie Reikwijdte en Detail (NRD), het ontwerp-beheerplan en het planMER worden gepubliceerd en ter inzage gelegd. Tijdens deze formele momenten kan iedereen de documenten inzien en een zienswijze indienen. Na vaststelling van het beheerplan bestaat de mogelijkheid om beroep in te stellen. Dit zijn de formele participatiemomenten zoals beschreven in paragraaf 4.2.

De dialoogsessies en de formele inspraakmomenten wisselen elkaar af. Zo wordt de omgeving eerst betrokken om mee te denken, later is er ruimte voor formele reacties.

4.4

Communicatieaanpak

Er is een plan gemaakt voor de communicatie voor de actualisatie van het beheerplan. Dit plan helpt om duidelijk uit te leggen welke stappen we nemen en waarom deze nodig zijn. Het doel is om iedereen goed en begrijpelijk te informeren. Ook willen we zorgen voor begrip en steun voor de maatregelen die in het geactualiseerde beheerplan staan. Dit doen we door op een positieve manier uit te leggen waarom de Natura 2000-doelen belangrijk zijn voor het IJsselmeergebied. We laten zien wat dit gebied betekent voor de natuur én voor mensen.

Figuur 7 | Groep goudplevieren
Foto: Paul van Veen

5 Meer informatie

Over het project

Voor vragen over het beheerplan, het proces of de participatie kunt u contact opnemen met Rijkswaterstaat via:

- **Telefoon:** 0800-8002;
- **E-mail:** natura2000ijsselmeergebied@rws.nl;
- **Website:** www.rwsnatura2000.nl/gebieden/ijsselmeergebied.

Via deze kanalen kunt u informatie opvragen, aandachtspunten doorgeven of zich aanmelden voor bijeenkomsten.

Wat gebeurt er met de inbreng?

De activiteiten die we hebben ondernomen leggen we vast in een participatieverslag. Hierin is terug te lezen welke activiteiten er zijn geweest, welke partijen daar aanwezig waren (geanonimiseerd) en wat de belangrijkste onderwerpen waren. Ook doen we verslag van wat de participatie heeft opgeleverd en wat er met de inbreng is gebeurd. Het participatieverslag wordt gepubliceerd op de website Natura 2000 IJsselmeergebied van Rijkswaterstaat.

